M. T. B. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. Ref. / Ser. 878

Title: Vaghabhatalankara

878

878

वाग्भटालंकारः

		Vāgbhaṭālaṅkāra	: Title
:	:	Vagbhata	: Author
:	:		: Editor
:	:		: Year, Vols.
:	:		: Publisher
878 :	:		: Remarks

वाग्भटा श्रीगणेशायनमः अविघ्नमस्तु श्रियंदिशतुवोदेवःश्रीनाभेयजिनःसदा मोक्षमार्गंसतांब्रूतेयदागमपदाव
लंकार टी॰ ली १ साधुशब्दार्थसंदर्भंगुणालंकारभूषितं स्फुटरीतिरसोपेतंकाव्यंकुर्वीतकीर्तये २ प्रतिभाकारणंत
स्यव्युत्पत्तिस्तुविभूषणं भृशोत्पत्तिकृदभ्यासइत्याद्यकविसंकथा ३ प्रसन्नपदनव्यार्थयुक्त्युद्बोधविधायिनी
१ स्फुरंतीसत्कवेर्बुद्धिःप्रतिभासर्वतोमुखी ४ शब्दधर्मार्थकामादिशास्त्रेष्वाम्नायपूर्विका प्रतिपत्तिरसामान्या
व्युत्पत्तिरभिधीयते ५ अनारतंगुरूपांतेयःकाव्येरचनादरः तमभ्यासंविदुस्तस्यक्रमःकोप्युपदिश्यते ६ बि
भ्रत्याबंधचारुत्वंपदावल्यर्थशून्यया वशीकुर्वीतकाव्यायछंदांसिनिखिलान्यपि ७ पश्चाद्धुत्वसंयोगादि
सर्गाणामलोपनं विसंधिवर्जनंचेतिबंधचारुत्वहेतवः ८ शिक्षूपातेणविधृतेत्वयाघोरेरणेकृते· त्रयीशक्ति
तिपार्श्वेसावनएवगताऽर्जवात् ९ अनुष्टुप्सत्यानव्यार्थयुक्ताविजिनवेत्वतः अर्थसंकलनातत्वमभ्यसेत्संक
थास्वपि· १० यथा आगम्यतेसखेवाक्षमालिंग्यात्रनिषीदच संदिश्यन्तिजभ्रात्ज्याययातानिवेदय ११
परार्थबंधाद्यस्यस्यादभ्यासोवाक्यसंगतौ· सनःश्रेयान्ज्येतीनेनकविर्भवतितस्करः १२ परकाव्यग्रहोपिस्या
त्समस्यायागुणःकवेः अर्थवद्यथोनुगतंनवीहिरजयत्यसौ· १३ मनःप्रसत्तिःप्रतिभाप्रातःकालोभियोगिता
अनेकशास्त्रदर्शित्वमित्यर्थालोकहेतवः १४ समासमिवपूर्वार्धेकुर्यादर्थप्रकाशनं तत्पुरुषैरेवव्रीहि
नमिथःप्रत्ययावृत्तौ १५ एकस्यैवाभिधेयस्यसमासंव्यासमेवच अभ्यसेत्कर्तुमाधानंनिःशेषालंक्रिया १
सुच १६ स्यादनर्थोनिपादांतेप्यशैथिल्येलघुर्गुरुः पादादौनचवक्तव्याश्चादयःप्रायशोबुधैः १७ ननना

त्रीणिसप्तचतुर्दश अप्यष्टरंयांशितांकीर्तिमकीर्तिंचततोन्यथा १८ वारणंशुभ्रभिंदुस्यचतुरःसप्तवांबुधी
न्वतस्रःकीर्तयेद्द्वाष्टौद्वावाककुभःक्वचित्· १९ यमकश्लेषचित्रेषुबवयोर्डलयोर्नभित्· नानुस्वारविसर्गौ
तुचित्रभंगायसंमतौ २० शंकमानैर्महीपालकारागारविडंबनं त्वद्वैरिभिःसपत्नीकैःश्रितंबद्धविडंबनं २१
त्वयादयार्द्रेणविलोरिपूणांनकेवलंसंयमितानबालाः तत्कामिनीभिश्चवियोगिनीभिःमुक्ताम्महीपालविधू
सरांगाः २२ देवपुष्पद्युशोराशिस्त्वातुमेनंजडात्मके उत्कंठयतिमांभक्तिरिंदुलेखेवसागरं २३ खंडिते
वडुलितस्वरधीतसारररासनरमस्करकल्पितशोकजातं पश्यामिपापीतिमिरक्षयकारकायमत्येतरामल
तपःकवलोपलोवं २४ हारः प्रचंडबलिनःकामप्रकाशितमहागम भावतत्वनिधेदेवकालमात्राद्भुततव २५
यत्र अधीनशास्त्राण्यभियोगयोगादभ्यासपर्यौघपदप्रपंचः तत्तद्विदित्वासमयंकवीनामनःप्र
सत्तौकवितांविदध्यात् २६ इतिवाग्भटालंकारेप्रथमःपरिच्छेदः संस्कृतंप्राकृतंतस्यापभ्रंशोभूतभा
षितं इतिभाषाश्चतस्रोपियांतिकाव्यस्यकायतां १ संस्कृतंस्वर्गिणांभाषाशब्दशास्त्रेषुनिश्चिता प्राकृतं
तज्जतत्तुल्यदेश्यादिकमनेकधा २ अपभ्रंशस्तुयच्छुद्धंतत्तद्देशेषुभाषितं यद्भूतैरुच्यतेकिंचितद्भौतिकमि
तिस्मृतं ३ छंदोनिबंधमछंदश्चतत्तद्यपद्यंहितादधा पद्यमाद्यंतदन्यच्चगद्यमिश्रंचतत्त्रयं ४ अदुष्टमेवतत्कीर्त्यै
स्वर्गसोपानपंक्तये· परिहार्यास्ततोदोषास्तानेवादौप्रचक्षते· ५ अनर्थकंश्रुतिकटुव्याहतार्थमलक्षणं स्वसंके
छा तप्रक्लृप्तार्थमप्रसिद्धमसंमतं ६ ग्राम्यंयच्चप्रजायेतपदंतन्नप्रयुज्यते कवीशिक्षाचविद्वद्भिरेषामप्यपवादता
७ सुखंचंद्रश्रियंधत्तेश्वेतश्मश्रुर्नदांशुभिः अत्रहास्यरसोद्रेकोगाम्यत्वंगुणतांगतं· ८ प्रस्तुतेतुप्रयुक्तंयत्र

वाग्भट॰ तदनर्थकमुच्यते यथाविनायकंवंदेलंबोदरमहंहितु ९ निष्ठुराक्षरमसंतंबुधैःश्रुतिकटुस्मृतं एकायमन
लंकार सामान्येस्त्रीहृयंनिर्मितायथा १० व्याहतार्थंयदुद्दिष्टार्थबाधकार्थांतराश्रयं रत्नस्त्वमेवक्ष्मापालस्तत्तलोपकृतोय
२ था ११ शब्दशास्त्रविरुद्धंयत्तत्तदलक्षणमुच्यते मानिनीमानदलनोपर्येंदुर्विजयस्पसौ १२ स्वसंकेतप्रक्ल
प्तार्थंयदर्थांतरवाचकं यथाशिशपतिन्नालोयंपुष्पितैर्वानरध्वजैः १३ यस्यनास्तिप्रसिद्धिस्तदप्रसिद्धंविदुर्बुधाः
राजेंद्रभवतःकीर्तिश्चकुरोहतिवारिधीन् १४ ग्राम्यमप्यर्थमाख्यातुंयन्नसर्वत्रसंमतं असंमतंतमोसोजेप्सा
लपंसैरावोरवैः १५ यद्यत्रानुचितंतद्धितत्रग्राम्यंस्मृतंयथा छादयित्वासुरान्पुष्पैःपुराधान्यंक्षिपाम्यहं १६
पदात्मकबाह्यवाक्यस्यतेदोषास्तत्रसंतिहि अपदस्थानुयेवाक्यदोषास्तान्ब्रूमहेधुना १७ खंडितंव्यस्त
संबंधव्यसंमितमपक्रमं छंदोरीतियतिभ्रष्टंदुष्टंवाक्यमसक्रियं १८ वाक्यांतरप्रवेशोनविच्छिन्नंखंडितं
मतं यथापातुसदास्वामीयमिंद्रस्तौतिवाजिनः १९ संबंधिपददूरत्वेव्यस्तसंबंधमुच्यते यथाद्यःसंप
दांजातादेयात्तवानिर्वोर्हतं २० शब्दार्थौयत्रनतुलाविधृताविवसंमतौ तदसंमितमित्याहुर्धार्क्यवाक्य
विदोयथा २१ मानस्तोकःपतद्यानदेवास्तनविलोचनैः तनोतुविपदस्यारिश्रियांदिशतुवोजिनः २२ अ
पक्रमंभवेद्यत्रप्रसिद्धक्रमलंघनं यथाभुक्त्वाकृतस्नानोगुरून्देवांश्चवंदते २३ छंदःशास्त्रविरुद्धंयत्त
छंदोभ्रष्टंहितद्यथा सजयतिजिनपतिःपवभ्रप्लमहानिधिः २४ रीतिभ्रष्टमनिर्वाहोयत्ररीतेर्भवेद्यथा· २
जिनोजयतिसश्रीमान्द्रइंद्रादुधमखंडितः २५ पादांतविरतिभ्रंशंकथयंतिभ्रष्टंबुधैर्यथा नमस्तस्मैजि

नस्वामिनेसदानमयेर्हते २६ सत्क्रियापदहीनंयत्तदसत्क्रियमुच्यते यथासरस्वतींपुष्पैःश्रीखंडैर्धूपगौर
वैः २७ देशकालागमावस्थाद्रव्यादिषुविरोधिनं वाक्यंवर्थंनबध्नीयाद्विनिशिष्टंकारणंविना २८ प्रवेशोचै
त्रस्यस्फुटकुटजराजिस्मितादिशिप्रचंडमार्तंडहिमकणसमानोभ्रमः।हाति जलक्रीडायातेन्मकरसरसिबाल
द्विपकुलंमदेनांधंविध्यत्यसममशरपातैःप्रशमितः २९ इतिदोषविषनिषेकैरकलंकितमुज्वलंसदाविबुधैः
कविहृदयसागरोत्थितममृतमिवास्वाद्यतेकाव्यं ३० इतिवाग्भटालंकारेद्वितीयःपरिच्छेदः अ
दोषावपिशब्दार्थौप्रशस्यतेनयैर्विना तानिदानींयथायुक्तिब्रूमोभिव्यक्तयेगुणान् १ औदार्यंसमताकांतिरर्थ
व्यक्तिःप्रसन्नता समाधिश्लेषओजोथमाधुर्यंसुकुमारता २ पदानामर्थचारुत्वप्रत्यायकपदांतरैः मिलितानां
यदाधानंतदौदार्यंस्मृतंयथा ३ गंधेभविभ्राजितधामलक्ष्मीलीलांबुजछत्रमुपास्यद्भुराज्यं क्रीडागिरौरैव
तकेतपांसिश्रीनेमिनाथोत्रचिरंचकार ४ बंधस्ययदवैषम्यंसमतासोच्यतेबुधैः यदुज्वलत्वंतस्यैवसाकांतिरु
दितायथा ५ कुचकलशविकासिस्फारिलावण्यधारामनुवदतियदंगासंगिनीहारवल्लिः असदृशमहिमानं
तामनन्योपमेयांकथयकथमहंतेचेतसिव्यंजयामि ६ फलैःकृताहारःप्रथममपिनिर्गत्यसदनादनास
कःसैरंध्रैःक्वचिदपिपराक्रमनिकृतौ तपस्यन्भ्रांतस्तनुवनभुवश्रीफलदलैःअखंडैःखंडेदोःचिरमकृतपाप
रेनमसौ ७ पदजेयत्वमर्थस्यसार्थव्यक्तिस्मृतायथा जलसेन्यरजसालुप्तेसूर्येरात्रिरभूद्दिवा ८ प्रसिद्ध
र्थोपकत्वयस्सक्तिःसोच्यतेबुधैः कल्पद्रुमइवाभातिवांछितार्थप्रदोजिनः ९ ससमाधिर्यदन्यस्यगुणो॥

न्यत्रप्रकाश्यते यथा क्रमिरिस्त्रीणां राज्ञः पाण्डित्यं यशः १० श्लेषो यत्र पदानि स्युः स्यूतानीव परस्परं ओ
जः समासभूयस्त्वं तद्गद्येष्वतिसुंदरं ११ मुदायस्योद्गीतैः सहसहचरीभिर्वनचरैर्भुजः क्रीडाहेला ढूत धरणिभार
भुजबले द्रोहद्वद्धभ्रूकुटिनिकरदंभास्फुलति काश्वमकारोद्रेकं कुलशिखरिणस्तेपि दधिरे १२ समुल्लसद्
स्फुरद्दिनेशाक्लिनिकरशिरः सरससिंदूरकरपरिचयेनेवारुणितकरतलोद्भवः १३ इति गद्ये सरसार्थपदत्वय
तन्माधुर्यमुदाहृतं अनिष्ठुराक्षरत्वयत्सौकुमार्यमिदं यथा १४ प्रतापदीपाजनराजिरेव देव त्वदीयः करवाल
एषः नो चेदनेनाद्विषतां मुखानि श्यामायमानानि कथं कृतानि १५ फणमणिकिरणालिस्यूतचंचल्लितोलः कु
चकलशनिधानस्यैवरक्षाधिकारी उरसि विशालहारः स्फारतामुज्झिहानः किमिति करसरोजे कुंडली कुंडलिन्याः
१६ गुणैरमीभिः परितोनुविद्धं मुक्ताफलानामिव दामरम्यं देवी सरस्वत्यपि कंठपीठे करोत्यलंकारतया कविनां
१७ इति वाग्भटालंकारे तृतीयः परिच्छेदः दोषमुक्तं गुणैर्युक्तमपि येनोज्झितं वचः स्त्रीरूपमिव नो भाति तं
ब्रुवेलंक्रियोच्चयं १ चित्रं वक्रोक्त्यनुप्रासो यमकं ध्वन्यलंक्रियः अर्थालंकृतयो जातिरुपमा रूपकं तथा २
प्रतिवस्तूपमा भ्रांतिमानाक्षेपोर्थसंशयः दृष्टांतव्यतिरेकौ स्यापह्नुतिस्तुल्ययोगिता ३ उत्प्रेक्षार्थांतरन्यासः
समासोक्तिर्विभावना दीपकातिशयौ हेतुः पर्यायोक्तिः समाहितं ४ परिवृत्तिर्यथासंख्यं विषमः सहसोक्ति ३
कः विरोधोवसरः सारं संश्लेषश्च समुच्चयः ५ अप्रस्तुतप्रशंसा स्यादेकावल्यनुमापि च परिसंख्या तथा प्र
श्नोत्तरं संकर एव च ६ यत्रांगसंधितद्रूपैरक्षरैर्वस्तुकल्पना सत्यां प्रसत्तौ तच्चित्रं तच्चित्रं चित्रवत् ७

प्रचंडबलिनिःकामप्रकाशितमहागम भावतत्वनिधेदेवतालमत्राद्भुतेतव ८ छत्रबंधः भवकाननमत्तेभजग्नपापा
तमः प्रभः बिनापाल्वोस्तु वीरजिनतत्त्विदस्त्रोश्वर ९ आतपत्रबंधः जनस्यनयनस्थानध्यानरत्नखिन्नलिनः
पुनःपुनाजिनः पतिज्ञानध्यानधनः सनः १० षोडशदलपद्मं गोमूत्रिका चित्रंवा गणनरगणणवरकमलस्वरण
परपदनारणगजनपथकथक अमदनगतमदगजकरयमलशमयजयभयधनवनदहन ११ एकस्वरं
म्लस्थितमधः कुर्वन्पत्रैर्जुष्टोगतास्तिरः विटः सव्यः कुलीनस्य निष्फलः पथिकस्य तु १२ बिंदुच्युतकरमा
त्र्यच्युतकं बिंदुरीति धर्माधर्मविदः साधुपक्षपातसमुद्यताः पुरुणां वचनैनित्यान्नरकं याति दुःखिनां १३
नपदाहिंदुच्युतकं वचनमिति ७ ककाकुकंकंककेकांककेकिकोककककुःककः अकुकोकःकाकुकाकुककको
कककककोककुः १४ एकव्यंजनं कुर्वन्दिवाकरश्लेषंदधच्चरणडंबरं देवयुष्माकसेनायाः करेणुः प्रसरत्य
सौ १५ करणुपदालककारच्युतकं प्रस्तुतादपरं वाच्यमुपादायोत्तरप्रदः भंगश्लेषपदेनाह यत्र वक्रोक्तिरेव सा
१६ नाथमयूरोनृत्यति तुरगाननपृष्ठवक्षसः कुतोनत्वं न च नकथया नि कलनोपि हसुखलपिप्रियेकोस्ति १७
भगुःपार्वतीतुनामकीर्तयनत्वांताडयिष्याम्यहं क्रीडांकेन शिवः सखिस्फुटमिदं किं तं शृगालःपतिः नोस्थाणुः
किमुर्कीलकानाहि पशुस्वामीनु गोत्तागनादोलाखलनकर्मणीति निजयागोयोगिराः पातुवः १८ तुल्यश्रुत्यक्ष
राहत्तिरनुप्रासस्फुरद्गुणः अनल्पदस्योक्तकानालादानांतलरश्वसः १९ अलंकलंकलंकरंगारकरप्रसरहेलया ।।
चंडचंडीशनिर्माल्यमसिनःस्पर्शमर्हसि २० रणेरणिद्विहत्वादानवादानवद्विषां नीतिनिष्ठेनच्चपालस्त
रियमस्त्वया कृता २१ वसियायेसचकोराक्षि स्वर्गलोके सुखेन किं । लंप्रियायदिनस्यामे स्वर्गलोके सुखेन किं।

॥२२॥ एकत्र पात्रे स्वकलत्रवक्त्रे नेतामृतं बिंबितमीक्षमाणः॥ पश्चात्तपो सीधुरसपुरस्तान्ममादकश्चिराद्दुमूमिपा
लः॥२३॥ स्यात्पादपदवर्णानामावृत्तिः संयुतायुता॥ यमकं भिन्नवाच्यानामादिमध्यांतगोचरं ॥२४॥ दयांचक्रे
दयांचक्रे सतांतस्मदवान्वितं ॥ इतिवृत्तः पादश्लोकोऽर्थं ॥२५॥ यत्रास्ते सस्मुद्रासद्मा तोरणारेः समानीगर्कांतिः॥ द्विषान्नु
द्धृतानां निहंसिलमिद्धमुदंभोधराणामुदंभोधराणां ॥२६॥ विभातिरामापरमारणस्य सदैवतेजोऽर्जितराजमानं ॥ सदैवतेजो
जितराजमानं विभातिरामापरमारणस्य ॥२७॥ सारंगवयसां निध्यराजिकाननमंनत ॥ सारंगवयसां निध्यं दारुणं शिखर
गिरेः ॥२८॥ आसन्नदेवानरराजराजिरुद्यत्सटानामिह मत्तनागैः ॥ क्रीडाकृते यत्र दिगंतनागैरासन्नदेवानरराजिराजिः॥
॥२९॥ अमरनगरस्मेराक्षीणां त्रपं चयतिस्फुरत्स्फुरत्स्वयपकुर्वाणानां बलक्षमरंहसं ॥ इह सहसुरैरायांतीनां नरेशनगं न्वहं सुर
तरुचयकुर्वाणानां बलक्षमरंहसं ॥३०॥ रंभारामाकुरबककमलारंभारामाकुरबककमला ॥ रंभारा ॥३१॥ हारीतहारी
तममेघधत्ते सेबालसेहंसमतः ‥‥ ॥ जंबालजंबालमलं दधाने मे ८।१।५८ ॥३२॥ नेमिर्विशालनयनो
नयनो हितश्रीरश्वांतबुद्धिविभवो विभवोऽथसूयः॥ प्रासामहाजनगरानगराजितत्रस्तेतनवारुजगदेजगदेकनाथः॥३३॥
यदुपांतिकुधुसरलासरलायदनुज्ज्वलंतिहरिणाहरिणाः॥ यदिदं विभातिकमले कमलं मुदमेत्यपत्रपरमापरमा ॥३४॥
कांतारभ्रमोपिककामिनीनां कांतारवास्वंक्षमतेस्मसोढुं॥ कांतारतरोर्ध्वनिवर्त्तमाने कांतारविंदस्यमधोः प्रवेशे॥ ६
३५॥ चकारसाहसंयुद्धेध्वते लासाहसंचया ॥ देव्यं त्वां साहसैप्राप्ता द्विषां सोत्साहसंहतिः॥३६॥ गिरां श्रयन्तो कोकिला
कोविदारं न वाव्याधव केकृतो कोविदारं ॥ मुनीनां वसत्यत्र लोकोविदारं न वा व्याधचक्रे कृतो कोविदारं ॥३७॥ सिंफ
रोचितलाग्रसलुकी सिंफरोचितमुपैत्यकिंनरः॥ कंदराजितमदस्तं गिरेः कंदराजितारहाश्रिगीयते ॥३८॥

वसन्तेरो गोत्रजेनोनकश्चिरसंस्तेरो गोयादिराजदंसः गीतंकलैकोनकरोतिसिंहः शैलेकलैकोश्चितकाननेस्मिन् ॥३९॥
अङ्कवसंतेसरसीनवारणाबत्कः कर्णिनामध वारणाः रसलकामोदनको विदारकैविलोकयंती बकुला विदारकैः॥
॥४०॥ वरणाः प्रसूननिकरावरणाः मलिमीवदंतिपटलीमलिनां खसादोत्रशिखिजातरवः सरसश्चभातिसरसेनिक
टः॥४१॥ यथायथा द्विजिह्वस्य विभावः स्यान्महत्तमः तथातथास्यज्ञायेतस्पष्टयेवमहत्तमः ॥४२॥ दास्यति दास्यतिको
पादास्यतिकिंकिकरान्नशापं ॥ भवतिभवति धन थीभवतीनितस्तेन बहुकृत्वं ॥४३॥ कुलंतिमिरपादत्रकरेण्वनां
नदीव्यति ॥ नदीव्यतिकरेणनांप्राणिनां गणनापिका ॥४४॥ गंगांबुधवलोगाभो मुमुक्षुध्यानगोचरः पापानिहर
णायास्तुसस ज्ञानोजिन ॥५ तो ॥४५॥ जगदात्मकीर्तिशुभ्रं जनयन्नुदामदोःपरिघः जयतिप्रतापपूषाजय
सिंहःक्ष्माभृदधिनाथः ॥४६॥ मामाकारयतेरामासासामुदितमानुसा यायामदारुणछायानानाहलमयानना
॥४७॥ स्वभावोक्तिः पदार्थस्यसक्रियस्याक्रियस्यवा जातिविशेषतोरम्याहिनत्रस्तार्भकादिषु ॥४८॥ बहाव
लाबहलकांतिरुरोविचित्रभ्रजेत्थारचितचारुदुकूललीलाः गुंजाफलग्रथितहारलदाँताः सल्लंबवेलंतिरेवल
गत्तयोत्रवनेशबर्यः ॥४९॥ आरतनित धोयणीयमिसणवयणुकुरंगाछि ॥ उलसियवीसभणवविणिपसोदह
कहहस्सो ॥५०॥ उपमानेनसादृश्यमुपमेयस्ययत्रसा ॥ प्रत्ययाव्ययतुल्यार्थसमासैरुपमामता ॥५१॥ गत्याविभ्र
ममंदया प्रतिपदं याराजहंसायते यस्याः पूर्णमृगांकमंडलमिव श्रीमत्सदैवाननं ॥ यस्याश्चानुकरोतिनेत्रयुगुलं नी
लोत्पलानि श्रियासोंकुंदायदतीहिमाद्रितनयाकात्यायनीपातुनः ॥५२॥ चंद्रवद्वदनं यस्या नेत्रे नीलोत्पलेइव ॥ पक्वबिंबं

वा. ६. हसत्योष्ठः पुष्पधन्वधनुष्कवः ॥ ५३ ॥ मयपत्तरीयमाणस्सस्सानि छंदोषायस्स्ययणुह्म दुहविरहे तीदूमुहसंकुपस्सुहकुनुय
५ ध्वं ॥ ५४ ॥ तमअवीयरायं जिणिंदमुद्दलिमुदुःहजरकसायं । जस्समणवसरीरंमण्णासरीरंवसुप्पसण्णं ॥ ५५ ॥ यदेव
भवतः पादोक्तवसादविवाश्रिताः तेलक्ष्मीलंडुलंत्तत्या धीपतेरिवशाश्वती ॥ ५६ ॥ आलोवनं च वदनं च विमर्दनं च यासां
सरन्नमृतं वत्स बसंकराश्च ॥ तासां किमंग पिशितास्चपुरीषपात्रगात्रं विसिंत्यसहशं नानिराकुलोसि ॥ ५७ ॥ कलवचं
द्रस्यकलंकमूलामूलाबलीवारुगुणमपन्ना ॥ जगत्रयस्याभिमतंदधानाजैनेश्वरीकल्पलतेवमूर्तिः ॥ ५८ ॥ विभिन्नलिं
गवचनं नानाहीनाधिकांवतं ॥ निबध्नंति बुधाः क्वापि लिंनकेदं तुमेनिरे ॥ ५९ ॥ हिमानिवकीर्तिर्धवलाचंद्रकलेवनि
र्मलावाचः ॥ ध्वांक्षस्येववदक्षिंनप्रभइव वक्षस्तनेविपुलं ॥ ६० ॥ शुनीयंगृहदेवीवप्रत्युक्तप्रतिभासते ॥ खद्योतद्
वसाविवः प्रतापश्वविराजते ॥ ६१ ॥ सफेनपिंडः प्रोढामिरब्धेः शाडिवशारवक्त ॥ श्वातन्मदः करीविषविद्धदावि
बवाग्निः ॥ ६२ ॥ मुखं चंद्रमिवालोक्य देवाल्हादकरंतव ॥ कुमुदंति मुदा स्त्रीणि स्त्रीरागमिथ्यात्मसंपदां ॥ ६३ ॥ निजजी
वितेशाकरजाग्रकृतक्षतफक्तपः शुभ्रुतिरसुरते ॥ कुपितस्मरप्रहितबाणगणव्रणजर्जराइवसरोजदृशः ॥ ६४ ॥ हस्ता
ग्रविन्यस्तकपोलदेशा मिथ्यानिलर्ककणकुंडलाश्रिः ॥ सिपवनेत्रस्त्रवदंबुपूरैः नपदोः कुलीका विदवश्यनाथा ॥ ६५ ॥
बङुवीरिप्यसावकोयदुवंशोद्भुतोभवत् ॥ किंकेनकृदलानिस्यसुरभीण्यखिलान्यपि ॥ ६६ ॥ रूपकं यत्र सामर्थ्यादर्थ ५
योरभिधा भवेत् ॥ समस्तं वा समस्तं वा खंडं वा खंडमेव वा ॥ ६७ ॥ कीर्णांधकारालकशालमानानिबद्धतारस्थमणिः
कृतोपि । निशापिशाचीव्यचरद्दधानामहंत्युल्लूकध्वनिफेत्कलानि ॥ ६८ ॥ संसारगर्भकूपः सलिलानि विपत्तिजन्म

दुःखानि इह धर्म एव रज्जुस्तस्मादुद्धरति दुःखनिमग्नान् ॥ ७० ॥ अधरं मुखेन नयनेन नकं सिसुरश्मित्वमूर्क्वमिव नासिक
या वरावर्णिनी वदनं चंद्रमसस्तरुणास्येन पुगरान्ध्रपुः ॥ ७१ ॥ ज्योत्स्नया धवली कुर्वन् भुवं सकल पर्वतां ॥ निशा विला
सकमलामिंदतिस्मनिशाकरः ॥ ७२ ॥ अनुपाताविवादीनावस्तुनः प्रतिवस्तुना ॥ यत्र प्रतीयते साम्यं प्रतिवस्तूपमा तु सा ॥ ७३ ॥
बङुवीरिप्यसावितिपूर्वमेव वस्तुन्यन्यत्र कुत्रापि तत्तुल्यस्यान्यवस्तुवेत् ॥ निश्चयोन्यत्र जायते भ्रांतिनाश्यस्मृता यथा ॥
॥ ७४ ॥ हेनकमलतिसंयणेणिक्कुण्यलंतिपसरादिः ॥ कुसुमंतितुलसिहरगनिवहइइमसरंगणिइछोली ॥ ७५ ॥ उक्तिर्यत्र
प्रतीतिर्वा प्रतिषेधाय जायते ॥ आचक्षते तमाक्षेपमलंकारं बुधा यथा ॥ ७६ ॥ इंद्रेण किं स यदि कर्णनरेंद्रस्तु नैरावतेन नूकि
महो यदि तद्विपेंद्रः ॥ दंभोलिनाप्यलमलं यदि तत्प्रतापः स्वर्गोप्ययानतु सुधा यदि तन्नरीसा ॥ ७७ ॥ यस्यास्ति नरवकोर
निवासस्तरसि कंदन ॥ सोऽसुहिंसानतस्तो तत्यरः स्तुतराजनः ॥ ७८ ॥ इच्छतिजेतिकुणंतिकरुणे रवणंतिजेणेक्कति
धणञ्च खदवण्णरादिंतिय णंमरणसमये ॥ ७९ ॥ इदमेतदिदंवेति साम्याद्बुद्धिर्हि संशयः ॥ हेतुभिर्निश्चितः सोपि
निश्चयांतस्मृतो यथा ॥ ८० ॥ किं केशपाशः प्रतिपक्षलक्ष्म्याः किं वा प्रतापानलधूमरेषः ॥ इत्थं भवत्पाणिगतं कृ
पाणमेनं कवीनांमतयः स्फुरंति ॥ ८१ ॥ इंद्रः स एष यदि किं न सहस्रमक्ष्णां लक्ष्मीपतिर्यदि कथं न चतुर्भुजोसौ ॥ आ
स्यंदनध्वजधृतोद्धततात्क्षुरंड्री कर्णे देवनृपस्तु रयं रणाग्रे ॥ ८२ ॥ अन्यपरव्यापनं यत्र क्रियया ख्यातदर्पयोः
॥ तद्दृष्टांतमिति प्राहुरलंकारं बुधा यथा ॥ ८३ ॥ पतितानां संसर्गं त्यजंति दूरेण निर्मल गुणिनः ॥ इति कथयन् उजर

वाग्भटा तीनांहारः परिहरति कुचयुग्मले ॥८४॥ केनचिद्यत्र धर्मेण द्वयोः संसिद्धसाम्ययोः भवत्येकतराधिक्यं व्यतिरे
लंकार कः स उच्यते ॥८५॥ अस्त्वस्तु पौरुषगुणाज्जयसिंहदेवपृथ्वीपतेर्मृगपतेश्च समानभावः किं त्वेकतः प्रतिभटाः समरं वि
हाय सद्यो विशंति विनमन्यविरीक्षमानाः ॥८६॥ न तदेवयदिदंह्येतदित्यप६ वक्रवेके ॥ उच्यते यत्र सादृश्यादपह्नुतिरियं य
६ था ॥८७॥ नेतन्निशायां सितरश्मिबिंबंधमंधाकृतंलास्तनमंधकारं ॥ निशागमप्रस्खलितप्रबाणसेनासमुत्थापितरेण
रेणुः ॥८८॥ उपमेयं समीकर्तुमुपमानेन योज्यते ॥ तुल्यैककालक्रियया यत्र सा तुल्ययोगिता ॥८९॥ तमसा लुप्य
मानानां लोकेस्मिन्साधुवर्त्मनां ॥ प्रकाशनाय प्रकृतो भानोस्त्वं च दृश्यते ॥९०॥ कल्पना काचिदौचित्याद्यत्रार्थस्य
सतोन्यथा ॥ द्योतितेवादिभिः शब्दैरुत्प्रेक्षा सा मता यथा ॥९१॥ नभस्तले किंसिदिवग्निविद्धा चकाशिरे चंद्ररुचिप्ररो
हाः ॥ जगद्विलित्वाहसतः प्रबोधहेतोरिव ध्वांतनिशाचरस्य ॥९२॥ उक्तसिध्यै धर्मन्यार्थन्यासो व्यापिपुरःसरः ॥ क
थ्यते र्थांतरन्यासः श्लिष्टोश्लिष्टश्च स द्विधा ॥९३॥ शोणत्वमक्ष्णामसिनालभावांगिरां प्रवारस्य परप्रकारः बभूव पा
नामधनो मधुनन्नमविंतनीयो हि सुरानुभावः ॥९४॥ शुंडाघातैः कंपिनः कुंजराणां पुष्पत्तेगे पादपाश्चाकरक्तैः ॥
स्तब्धाकाराः किंप्रयच्छंति कस्मै कांता यावन्नोधनैर्याति चांके ॥९५॥ उच्यते वक्तुमिष्टस्य प्रतीतिजननक्षमं ॥ स्व
यमेवास्तु यत्रान्यसमासोक्तिरियं यथा ॥९६॥ मधुकरमाकुरुशोके विचरकरीरद्रुमस्य कुसुमेषु ॥ घनतुहिन
पातदलिताकथं न सा मालती मिलति ॥९७॥ विनाकारणसद्भावं यत्र कार्यस्य वर्णनं ॥ नैसर्गिकगुणोत्कर्ष ६
बना सा विभावना ॥९८॥ अनध्ययनविद्वांसो निर्द्रव्याः परमेश्वराः ॥ अनलंकारसुभगाः पांतु युष्मान् जिनेश्वराः ॥

९९॥ आदिमध्यांतवर्त्यैकपदार्थेनार्थसंगतिः ॥ वाक्यस्य यत्र जायेत तदुक्तं दीपकं यथा ॥१००॥ जगुस्तवादि स्वामिन्न
गंधर्वाः पावनं यशः ॥ किन्नराश्च कुलाद्रीणां कंदरेषु मुकुंदे ॥१०१॥ विराजंते न मिश्राणि द्योतंते दिवि तारकाः ॥ विभाति कुं
मुदश्रेणिः शोभंते निशि दीपकाः ॥१०२॥ वस्तुनो वक्तुमुत्कर्षमसंभाव्यं यदुच्यते ॥ वदंत्यतिशयाख्यं तमलंकारं बुधा य
था ॥१०३॥ त्वद्दारितारिकृतनित्रवसिता नलिनसंमूर्छितो मिपुमहोदधिषु क्षितीश ॥ अंतर्दुर्द्रिपरस्परशृंगसंगे
घोरारवैर्मुरेरपि रपरपयांति निद्रां ॥१०४॥ एकदंडानि संतस्थुर्यदिछत्राणि पर्वते ॥ तदुपमीयते पार्श्वम्यविधिसप्तफण
फणिः ॥१०५॥ यत्रोक्त्या पदतः किंचिदर्थकचैः प्रकाश्यते ॥ तद्यो ॥ भ्य ताय्यकिरसोहे तुरुक्ता बुधैर्यथा ॥६॥ जुवण्यास
मउमतातत ॥ विरहणइनाहस्स्यः ॥ कंठंतरघोलिरमहुरसंवालिआगीया ॥७॥ विससोअरो निअंको किअत
आसाहाधमरक्षेपंगुणे ॥ जाय पलासो सिहरि पहिपमारंतितेइहि ॥८॥ अतत्स्वरतया यत्र जल्पमानेन वस्तुना ॥
विवक्षितं प्रतीयेत तत्पर्यायोक्तिरियं यथा ॥९॥ तवसैन्यवाहनिवहस्य महाहवेषु षः प्रभो रिपुपुरंधिजनस्य वासी
त ॥ एकः खुरैर्बहलरेणुततिं विचार तां सज्जहार पुनरश्रुजलैर्यदन्यः ॥१०॥ कारणांतरसंपत्तिर्दैवाद्वारंभ एव हि ॥ यत्र
कार्यस्य नापेतत जायेत समाहितं ॥११॥ मनस्विनीनवलुमवधमगंतुमार्के गिता यावदाहन्निशायां ॥ तावन्नवां
भोधरधीरनादैः प्रबोधितः सो शिखी चुकूज ॥१२॥ परिवर्तनमर्थेन सदृशासदृशेन वा ॥ जायते र्थस्य यत्रासौ प
रिवृत्तिर्मता यथा ॥१३॥ अंतर्गतव्यालफणामणीनां प्रभा गिरिकुंजासितपक्षपुंजैः ॥ स्फुरत्प्रदीपानि गृहाणि दत्ता
गुहासु शेते त्वदरातिवर्गः ॥१४॥ दत्वा प्रहारं रिपुपार्थिवानां स ज़याह यासां प्रतिजीवितव्यं ॥ शृंगारभंगी ॥ वंचतदंग

तदंगनानामादाय दुःखानि ददौ सदैव ॥ १५ ॥ यत्रोक्तानां पदार्थानामर्थाः संबंधिनः पुनः ॥ क्रमेण तेन बुध्यंते यथासंख्यं तदुच्यते ॥ १६ ॥ मृदुभुजपतिकाभ्यां शोणिमानंदधत्यचरणकमलमासा चारुणा चाननेन ॥ बिसकिसलयपद्मान्यात्तलक्ष्मीणि मन्ये विरहविपदवैरातन्वता तापमंगे ॥ १७ ॥ वस्तुना यत्र संबंधमनौचित्येन केन चित् ॥ असंभाव्यं वदन्त्येतमाहुर्विषमं यथा ॥ १८ ॥ क्वेदं तव वपुः स्वस्ते कदलीगर्भकोमलं ॥ क्वायं राजिमती क्लेशदायी व्रतपरिग्रहः ॥ १९ ॥ सहोक्तिः सा भवेद्यत्र कार्यकारणयोः सह ॥ समुत्पत्तिः कथा हेतोः वक्तुं तज्जन्मशक्तितां ॥ २० ॥ आदत्ते यशसा नमयति सा धर्मदेन संग्रामे ॥ सह विद्विषाश्रया सौ कौदंडं कर्षति श्रीमान् ॥ २१ ॥ आयातनता विरुद्धत्वं यत्र वाक्ये न तत्वतः ॥ शब्दार्थकृतमाभाति स विरोधः स्मृतिस्मृतः ॥ २२ ॥ उपरि वाणविभवे न सुवर्णनापि लोकोत्तरान्वय भुवापि च चीवरेण ॥ प्रत्यर्थिपुत्रीतिर्णस्वलितं भुते तस्य ज्ञानवाप्य युयुधे पुनरेव विद्धः ॥ २३ ॥ येना क्रांतं सिंहासनमरिरक्तछिरां सि खिन्नतानि ॥ छिन्ना युधिर्घ्नपंक्तिः कीर्तिर्याति दिगंतेषु ॥ २४ ॥ यत्रार्थांतरमुत्कर्षं संभवं सुपलक्षणं ॥ प्रस्तुतार्थस्य संग्रो को बुधैरेव परायथा ॥ २५ ॥ स एष निश्रया नंदस्य छंदतनविक्रमः ॥ येन न कूबरः सोपि युद्धे बर्बरको जितः ॥ २६ ॥ यत्र निर्धारितासारात् सारः सारः स्ततः स्ततः ॥ निर्धार्यते यथाशक्ति स्तंसारमिति वस्तते ॥ २७ ॥ संसारे मानुषं सारं मानुष्ये कुलकौलिन्यं ॥ कौलिन्ये पुण्य धर्मित्वं धर्मित्वे पि सदयत्वं ॥ २८ ॥ पदैस्तैरेव भिन्नैर्वा वाक्यं वक्त्येकमेव हि ॥ अनेकमर्थं यत्रासौ श्लेष इत्युच्यते यथा ॥ २९ ॥ कुर्वन्कुवलयाः स्वरभ्यां भोजश्रियं हरन् ॥ रेजे राज्ञापिता चित्रं निशांते कांतिमंतया ॥ ३० ॥ आनंदमनुत्पादयतः समंताल्करैः संतापकरैः प्रजानां ॥ यस्योदयक्षोभमवाप्य राज्ञो जयाहवे लां किरसि करोजः ॥ ३१ ॥ एकत्र वस्तुनामेके अनेकेषां निबंधनं ॥ अस्तु ९

नाथः ॥

स्मृत्पक्ष्मगनां लं वदंति समुच्चयं ॥ ३२ ॥ अणहिल्लपाटकं पुरमवनिपतिः कर्णदेवनृपसूनुः ॥ श्रीकिशनामधेयः करी रत्नानि जगतीह ॥ ३३ ॥ ग्रामे वासो नायिको निर्विवेकैः कौटिल्यानामेकपात्रं कलत्रं ॥ नित्यं रोगाः पारवश्यं च पुंसामेतत्सर्वं वर्जितानेव मृत्युः ॥ ३४ ॥ प्रशंसा क्रियते यत्र प्रस्तुतस्यापि वस्तुनः ॥ अप्रस्तुतप्रशंसां तामाहुः कृतधियो यथा ॥ ३५ ॥ स्वैरं विहरति स्वैरं रौति स्वैरं च जिघ्रति ॥ भिक्षुरेकः सुखी लोके राज्ञा चौरभयोज्झितः ॥ ३६ ॥ पूर्वपूर्वार्थवैशिष्ट्य निष्ठगनामुत्तरोत्तरं ॥ अर्थानां या विरचना बुधैरेकावली मता ॥ ३७ ॥ देशाः समृद्धनगरा नगराणि च सुसप्तनिलयानि ॥ निलयाः सलीलललना ललनाश्चानेककमनीयाः ॥ ३८ ॥ प्रत्यक्षालिंगतायत्र काष्ठायं तत्पर्यातनः ॥ लिंगिनो भवति ज्ञानमनुमानं तदुच्यते ॥ ३९ ॥ नूनं न घस्तदाप्तवन्नभिषेकाम्भसा विभोः ॥ अन्यथा कथमेतासु जनः स्नानेन शुध्यति ॥ ४० ॥ जंतुजित्क कीर्त्योतिर्यतः श्रुपर्वा चिरजं भते ॥ उदेष्यति तनोमन्ये खलः सखिनिशाकरः ॥ ४१ ॥ मुरव्यशो बाधितकांतिरस्या दोषाकरः किं कुरुतां विपत्ति ॥ तल्लोचन श्रीरतिसापराधा न्यक्कानि नो वेत्ति किमयं क्षिणोति ॥ ४२ ॥ यत्रासाधारणं किंचिदकत्र प्रतिपद्यते ॥ अन्यत्र तान्निसृस्यैसावारसंख्याच्यते यथा ॥ ४३ ॥ यत्र वायुः परं चोरः पौरसौरभसंपदां ॥ युवान श्वकृतक्रोधादिव विध्युरधूजनात् ॥ ४४ ॥ प्रश्ने यत्रोत्तरं व्यक्तिगूढं वाप्यथवोभयं ॥ प्रश्नेन च यथोक्तानां संससर्गे संकरो विदुः ॥ ४५ ॥ अस्मिन्नं नपकं छपे निश्वं बूबरवध्यमानपयसः क्षिप्रापगायास्फुरे नाक्रामत्सयनक्रमेण बहलो मल्लो क कोलाहलः ॥ ४६ ॥ वयास्यक्तस्येवभिवंति लोला लोको किरेषा नन्दपाकदावितः ॥ यत्नुं व्यमानामकपोद्विजेशः श्लिष्य सन्तोकरविषीणीकराग्रः ॥ ४७ ॥ अनेन यन्नातिचमत्करोति प्रायः कवित्वं कृतिनां मनःसु ॥ अलंक्रियात्वेन स एव तस्मिन्नाभ्युद्यतांहत दिशानयेव ॥ ५८ ॥ ॥ इति वाग्भटालंकारे चतुर्थः परिच्छेदः ॥ ॥

श्रीः साधुपाकेप्यनास्वाद्यं भोज्यं निर्लवणं यथा ॥ तथैव नीरसं काव्यमिति ब्रूमो रसानिह ॥ १ ॥ अनुभावविभावैश्च सा-
त्विकैर्व्यभिचारिभिः ॥ आनीयमाण उत्कर्षं स्थायिभावो भवेद्रसः ॥ २ ॥ शृंगारवीरकरुणहास्याद्भुतभयानकाः ॥ रौद्र
८ बीभत्सशांताश्च नवैते निश्चिता बुधैः ॥ ३ ॥ जायापत्योर्मिथो रत्यावृत्तिः शृंगार उच्यते ॥ संयोगो विप्रलंभश्चेत्येष तु द्विविधो
मतः ॥ ४ ॥ तौ तयोर्लिंगतो वाच्यो बुधैर्युक्तवियुक्तयोः ॥ प्रच्छन्नश्च प्रकाशश्च पुनरेष द्विधा मतः ॥ ५ ॥ रूपसौभाग्यसंपन्नः कु-
लीनः कुशलो युवा ॥ अनुद्धतः सूनृतगीः ख्यातो नेतास्य सद्गुणः ॥ ६ ॥ अयं च विबुधैः प्रोक्तोऽनुकूलो दक्षिणः शठः ॥ धृष्टश्चे-
ति चतुर्धास्य नायिकाश्च चतुर्विधाः ॥ ७ ॥ निरीर्ष्यो नो तु कूलः स्यादनन्यरमणीरतः ॥ दाक्षिण्यं स्याततोऽपि स्यादधिपुक्षार-
तास्त्रियो ॥ ८ ॥ प्रियं वाक्यप्रियं तस्याः कुर्वन्योऽधिकृतः शठः ॥ धृष्टो ज्ञातापराधोपि लावनक्षो बमानितः ॥ ९ ॥
अनूढा च स्वकीया च परकीया परांगना ॥ त्रिवर्गिणः स्वकीया स्यादन्याः केवलकामिनः ॥ १० ॥ अनुरक्तानुरक्ते न तस्य
यं यास्त्वीकृता भवेत् ॥ सान्रूढेति यथा राज्ञो दुष्यंतस्य शकुंतला ॥ ११ ॥ देवतागुरुसाक्ष्येण स्वीकृता स्वीयनायिका ॥
क्षमावत्यतिगंभीरा प्रकृतिः सच्चरित्रा ॥ १२ ॥ परकीयाप्यनूढेव वाच्या भेदोऽस्ति वा नयोः ॥ स्वयमप्यतिकामैकासरस्या
वैका प्रियं वदेत् ॥ १३ ॥ सामान्यवनिता वश्या केवलं परपंडिता ॥ नेह कश्चित्प्रियोऽस्त्यस्यादातारं नायिकं विना ॥
॥ १४ ॥ सर्वप्रकाशमेवैषा याति नायकमुद्धता ॥ यान्यः प्रच्छन्न एवान्यः स्त्रीणां प्रियसमागमः ॥ १५ ॥ पूर्वानुरागमाना-
त्मप्रवासकरुणात्मकः ॥ विप्रलंभश्चतुर्धास्या पूर्वापूर्वो ह्ययं गुरुः ॥ १६ ॥ स्त्रीपुंसयोर्नवालोकादेवोल्लसितरागयोः ॥ ज्ञे-
यः पूर्वानुरागोऽयमपूर्णस्पृहयोर्दशा ॥ १७ ॥ मानोऽन्यवनितासंगादीर्ष्याविकृतिरुच्यते ॥ प्रवासः परदेशस्थे प्रिये विरहसं

भवः ॥ १८ ॥ उत्साहः स्याद्वीररसस्त्रीधर्मादिविजानतः ॥ नायिकः प्रभवेत्सर्वैर्श्लाघ्यैरधिगतो गुणैः ॥ १९ ॥ स्यादेकतरस्य वेदं
प्रत्यययोरनुरक्तयोः ॥ शृंगारः करुणाख्योऽयं कृतवर्णन एव सः ॥ २० ॥ शोकोत्थः करुणो ज्ञेयः तत्राश्रुपातरोदने ॥ वैवर्ण्यमोह
निर्वेदप्रलापाद्यो निकीर्येर्तते ॥ २१ ॥ हासमूलसमाख्यातो हास्यनामा रसो बुधैः ॥ चेष्टांगवेषवैकृत्याद्यहास्यस्य तु समुद्भ-
वः ॥ २२ ॥ कपोलकृत्रिमकृताल्लासो भिन्नोष्ठः समहात्मनां ॥ विदीर्णास्यश्च मध्यानामधमानां सशब्दकः ॥ २३ ॥ विस्मयात्मा-
द्भुतो ज्ञेयः स च संभाव्यवस्तुनः ॥ दर्शनाच्छ्रवणाद्वापि प्राणिनामुपयुज्यते ॥ २४ ॥ तत्र नेत्रविकासः स्यात्पुलकः स्वेद एव च ॥
निस्पंदनेतारः ॥ ॥ २५ ॥ भयानको भवेद्भीतिः प्रकृतिर्घोरवस्तुनः ॥ स च प्रायेण वनितानीचबालेषु श-
स्यते ॥ २६ ॥ दिगालोकस्यशोषांगकंपगद्गदसंभ्रमाः ॥ त्रासवैवर्ण्यमेतेषु --- बुधैरिह ॥ २७ ॥ क्रोधात्मको भवेद्रौद्रः क्रोधश्चा-
रिपराभवात् ॥ भीष्मवृत्तिरभवदुग्रः सामर्षस्तत्र नायकः ॥ २८ ॥ स्वीधायतस्वदंतास्फोक्षेमभ्रुकुटयो यथा अत्रारातिजनाक्षेपोद-
लनं चोपवर्ण्यते ॥ २९ ॥ बीभत्सस्य जुगुप्स्यालम्बो दृष्टश्रवणेक्षणात् ॥ निष्ठीवर्दनो भंगादीसात्र महतानवः ॥ ३० ॥ सम्यग्ज्ञानस-
मुत्थानः शांतो निस्पृहनायकः ॥ रागद्वेषपरित्यागात्सम्यग्ज्ञानस्य चोद्भवः ॥ ३१ ॥ दोषैरुज्झितमाश्रितं गुणगणैश्चेतश्चम-
त्कारिणं नानालंकृतिभिः परीतमभितो रीत्या स्फुरंत्या सतां तैस्तैस्तन्मयितां गतं नवरसैराकल्पकालं कविस्रष्टारो घटयं-
तु काव्यपुरुषाः सारस्वतं ध्यायिनः ॥ ३२ ॥ इति वाग्भटालंकारे पंचमः परिच्छेदः ॥ ॥ समाप्तिमगमद्ग्रंथोऽयम् ॥ ॥
लोचनागरससमेदिनीगते श्रीशके शरदि रौद्रनामनि ॥ वाग्भटाभिधमलंक्रियाकं यं बाल कृष्णजाड्यो व्यलीलिखत् ॥ १ ॥ अबद्ध
पदसंदर्भं लेखापेक्षान्विता प्रतिः लोपिलोकाया लिखमद्दलपांकुरूलसज्जनाः ॥ २ ॥ ॥ श्रीसप्तकोटीश्वरार्पणमस्तु ॥ ॥

878

श्रीवाग्भटालंकारः समाप्तः